

Експертния технико-икономически съвет

инж. Асен Анто

Публикувано в "Индекс Пътища", бр. 5 / 09.2010 г.

В България експертните съвети са традиционен механизъм за спомагане на вземането на решения. Типично се прилагат при разглеждането на проектни разработки, като се очаква колективната мъдрост на съвета да осигури добро качество на разработката. Подобни са традициите в пътният сектор. По-долу накратко са разгледани някои съображения относно експертните съвети и, както и са коментирани аргументи за и против тях.

Нормативна рамка

Съществуването на някои експертни съвети се регламентира в нормативни документи. Такъв е случаят с Експертния технико-икономически съвет (ЕТИС) към Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ). ЕТИС е споменат в чл. 21е от Закона за пътищата, където е дефиниран като „помощен орган“ към агенцията, който предлага за утвърждаване от Управителния съвет (УС) проектни разработки и служи като държавно-обществен орган в случаите, определени с решение на УС.

В чл 10, т. 27 от Правилника за структурата, дейността и организацията на работа на АПИ е споменато задължението на УС да определи функции и състав на ЕТИС. Чл. 13 (3) конкретизира това задължение, като поставя изискването членовете на съвета да бъдат служители на АПИ и дава възможност на заседанията на ЕТИС да бъдат канени изтъкнати специалисти.

Поради факта, че за ЕТИС се говори твърде бегло в закона, възникват спорове какво точно би следвало да представлява този орган. Едно от разногласията е дали той трябва да е постоянно действащ или не. Изглежда ясно, че съветът се назначава за разглеждане на конкретни проекти и проблеми, т.е. не е постоянно действащ в този смисъл, въпреки че има постоянен състав. Най-съществената неяснота е относно точните функции и правомощия на съвета, като поддръжниците му са склонни да настояват за монопол на този орган над техническите решения в пътната администрация.

Състав на съвета

Приема се, че членовете на съвета трябва да бъдат ако не изтъкнати професионалисти, то поне достатъчно опитни експерти, така че да се осигури добро качество на работата му. По отношение на ЕТИС в правилниците за структурата и дейността на НАПИ и АПИ има една малка, но любопитна разлика – въведено е ограничение, че членовете на съвета може да бъдат само служители на агенцията, каквото преди нямаше. Дадена е възможност „изтъкнати специалисти“ да бъдат канени „да присъстват“ на заседанията, което предполага, че не може да имат право на глас, а само да консултират съвета.

По принцип не е необичайно в състава на съветите да влизат по няколко специалиста с еднаква специалност или квалификация. Това не изглежда особено добра практика, доколкото почти никога няма пълно съвпадение на мненията дори и от изтъкнати специалисти, а професионалното съперничество също може да бъде фактор. По тази

причина изглежда добра идея в състава на съвета да има по един специалист с дадена квалификация, а ако са необходими повече – те да имат ясно определени задължения.

Проблеми при провеждане

Недостатъци в работата на експертните съвети съществуват в три основни направления. Първо, сериозен проблем е наблягането на устни становища, вместо на писмени. Дори да има писмени становища, те като правило не биват разпространявани преди започване на съответното заседание на съвета, а се четат на място, което обезсмисля писмената им форма. Това намалява качеството на работа, а понякога и я забавя.

Второ, проблем е липсата на ясно формулирани задачи и обхват на работата на експертните съвети. В този смисъл нерядко се наблюдава превишаване на правата и компетенцията на съветите, които са склонни „в името на качеството” да дефинират изисквания, противоречащи на (или невключени в) заданието за съответната разработка.

Трето, поради липса на ясни правила и процедури за работата на съветите липсва и динамика на работа – дългите заседания са по-малкият проблем, по-големия е дългия период за съгласуване между членовете на протокола от съвета. Този период спокойно може да достигне и месец, което е противоположно дълго за каквото и да е решение в която и да е администрация.

Заклучение

Експертните съвети биха могли да бъдат полезен инструмент за подпомагане вземането на решения, ако се спазят следните изисквания към тях:

- Съставът им трябва да бъде от специалисти с достатъчна квалификация и желателно с добра професионална репутация – независимо дали са служители на администрацията или не.
- Не бива сред членовете да бъдат дублирани специалности и квалификация или задачи.
- Критично е работата на съвета да бъде регламентирана в подробни правила.
- Критично е задачите и правомощията на съвета по всеки конкретен казус да бъдат ясно и точно разписани.

По принцип е възможно орган като ЕТИС да бъде вписан хармонично в процеса на вземане на решения, но за целта трябва да бъдат изпълнени горните изисквания. В момента ЕТИС изобщо не е назначен в АПИ и няма правила за работата му, приети от УС. Това създава празнина в системата на вземане на технически решения в агенцията, доколкото традиционно съветите са част от нея. По тази причина за всеки отделен проблем се назначава нарочен експертен съвет. Тези експертни съвети в пълна степен изпитват гореописаните недостатъци като лоша организация, дублиране на специалисти (и произтичащите от това спорове), неяснота относно задачите и правомощията, бавна работа и пр. Би било логично опити за оптимизиране на работата на пътната агенция да преминават и през осмисляне на мястото на ЕТИС.